

leletmentés a PMMI a területen. A feltárás során előkerültek a barokk kori, az 1782. évi türelmi rendelet után épült, viszonylag nagy méretű, É–D-i irányú templom maradványai. Ezt a második világháború során keletkezett sérülései miatt bontották le 1948-ban. A barokk korban, a 18. század előtt, egy kisebb, K–Ny-i irányítású épület szolgált egyházzal a helyieknek, melynek hajója a barokk templom belsejében található.

Feltehetően állt a régi hajó a barokk egyház építéskor. A középkori templom hajójának alapfalait csak nagyjából a korabeli járószintig, míg a szentélyét jóval alaposabban lebontották a 18. század végén. A középkori templom alaprajza és az ásatási megfigyelések alapján az Árpád-kor végére, utolsó századára keltezhető. Több feltárt sír helyzete és leletanyaga arra mutat, hogy ennél korábban is létezett itt temető, és így bizonyosan volt egy ehhez tartozó korábbi egyház is, de ennek nyomait nem sikerült meglelni. A gyülekezeti ház tervezett helyén 270 – nagyrészt a későbbi temetkezések által bolygatott – sír került feltárássra, melyek közül a legkorábbi 1200 tájára, a legkésőbbi 1800 körülre datálható. Az É–D-i irányú barokk templom részben ráépült a korábbi, szisztematikusan elbontott középkori, K–Ny-i tengelyű templom helyére. Ezt valószínűleg a barokk templom építése előtt bontották el az alapozásával együtt, valószínűleg a településen igen nagy kincsnek számító mészke építőanyagért. Ezen épület hajójából kb. 5 m esett a feltárási területre. A hajó É-i oldalán egy igen kicsiny oldalkápolna került elő, mely falait csupán a korabeli járószintig bontották el. Feltehetően ez a kis – a katolikus időszakból megörökölt – kápolna állt a barokk templom építése idején. Feltételezések szerint, talán az Úr asztala és a prédikátor számára nyújthatott védelmet. A barokk templom befejezése után már nem látták értelmét az alapos bontásnak, az alapozás teljes kitermelésének. A középkori hajóhoz csatlakozó szentély alapozási árkat is sikerült megfigyelni, feltárni. A szentély, az árok alapján, először félkörösnek tűnt, de a gondosabb kutatás nyomán kiderült, hogy a nyolcszög három oldalával záródó (támpillérek nélküli) egyházzal van szó. Ez alapján a „középkori” templom szentélyének kora gótikus forma szerinti építése a 13. század második felére, esetleg a 14. század elejére tehető. A temető sírjainak nagy része melléklet nélküli volt, de kb. 10 sírből, a csontokon és a koporsószögeken kívül, egyéb tárgyak, az egykori viselet elemei is előkerültek. A legrégebbre keltezhető leletünk egy ezüst S-végű hajkarika, mely a 11–12. századra datálható. Ez a lelet azt bizonyítja, hogy már a kora gótikus egyház felépülte előtt temetkeztek lelőhelyünkön. Így biztosra vehető, hogy az általunk ismert kora gótikus templom készítése előtt is létezett itt a közelben egy korai egyház az Árpád-kor első felében. Ennek nyomai nem kerültek elő. Lehetséges, hogy fából vagy földből készült sekély alapozással, s így a későbbi építkezések és temetkezések teljesen eltüntették a nyomait. A sírok mellett 14 középkori és újkori objektum is feltárássra került. Köszönettel tartozom Rácz Miklós régész-építész barátomnak az eredmények értelmezésében nyújtott segítségéért.

BATIZI ZOLTÁN

222. Szigetújfalu, Ház-földi-dűlő I. (KÖH 82025) (Pest megye) B

A Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága 2012. február és március hónapokban terepbejárásokat folytatott Szigetújfalu ha-

tárában, a településrendezési terv régészeti munkafeladatának elkészítéséhez. Korábbi adattári és irodalmi adataink alapján 4 lelőhelyet ismertünk a település határából. Jelen terepbejárásunk során valamennyit felkerestük, de a rossz látási viszonyok (növényzet) miatt egyikről sem tudunk újabb információkat gyűjteni. A terepbejárások során további 21, eddig ismeretlen lelőhelyet sikerült felderítenünk, ezekről bronzkori, kelta (?), szarmata, Árpád-kori és középkori kerámiaanyagot gyűjtöttünk.

A lelőhelyek közül kiemelkedik a Ház-földi-dűlő I. lh., ahonnan a kora bronzkori harangedényes kultúra anyaga került elő. Jelenlegi ismereteink szerint ez a lelőhely a harangedényes kultúra legdélebbi előfordulása a Csepel-szigeten.

Munkatárs: Kovács Dömötör régésztechnikus.

FARKAS ZOLTÁN – KALÁCSKA RÓBERT – PATAY RÓBERT

223. Szirmabesenyő határa (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, Ge?

Pusztai Imre önkéntes gyűjtőmunkájának köszönhető az alábbi lelőhelyek megismerése.

Köteles (KÖH 85197): A lelőhely a település határáról DK-re, a Sajó bal partjától mintegy 1,5 km-re, a bejelentés alapján a szántásrét közepén található kis domb. Az előkerült telep a középső neolitikum (bükki kultúra) és császárkori germán(?) időszakra keltezhető. Kiterjedése pontosan nem adható meg.

Tamáská (KÖH 85195): A település határáról K-re, a Kis-Sajó jobb partjától mintegy 460 m-re található. Az előkerült telep a neolitikum időszakára tehető. Kiterjedése pontosan nem adható meg.

HAJDÚ MELINDA

224. Szob, Belterület (MRT 9. k. 26 / 44. lh.; KÖH 11683) (Pest megye) Kk, Kú

Szobon, az Árpád u. 11. szám alatti telken, a Szent László Gimnázium és Diákotthon alagsorának átalakítása kapcsán végzett földmunkák során, 2012 novemberében régészeti objektum nem került elő. A kitermelt földből viszont 14–17. századi, apró, csupán 1–2 cm-es kerámiatöredékek kerültek elő.

BATIZI ZOLTÁN

225. Szob, Közúzó (MRT 9. k. 26 / 27. lh.; KÖH 11666) (Pest megye) R, B, LT

A szakirodalomból ismert lelőhely Szob belterület Ny-i szélén, az országút és az Ipoly közötti alacsony teraszon található. Az 1870-es évek vasútépítéseitől kezdődően számos rézkori, bronzkori és kelta temetkezés, illetve teleplelet került napvilágra ezen a területen, főleg a 20. század első felében, a közúzó telep létesítése során. A lelőhely területén korábban végzett nagyszabású tereprendeázések felvetik annak lehetőségét, hogy a régészeti értékek itt teljesen megsemmisültek, azonban Horváth A. János eredeti feljegyzéseit áttanulmányozva logikusnak tűnik, hogy lehetnek még érintetlen, vagy kevéssé bolygatott részek, vagyis további leletek előkerülése várható. A helyszíni szemrevételezés alapján úgy tűnik, az igazgatósági épület környékén megmaradt az eredeti talajszint, amely az Ipolyhoz közeledvén szintén feltételezhető. A korábbi tereprendeázés láthatóan az egykori „domb tetejére”, annak elpaniózására, továbbá